

غار

غارها بر اثر عوامل مختلفی چون: فرآیندهای شیمیایی، عوامل فرسایشی آب، نیروهای زمین ساختی، میکروارگانیسم ها، فشار، تاثیرات اتمسفری، حفاری های انسان و دیگر عوامل به وجود می آیند. کشور ایران نیز به علت تنوع آب و هوایی و موقعیت جغرافیایی خاصی که دارد، دارای انواع گوناگونی از غارها از نظر جنس سنگ های محیطی، ساختار هندسی، زمان پیدایش، عمر سنگ ها، روش های شکل گیری است. آنچه در این میان مهم است پیدایش غارها از نظر روش شکل گیری است که به دو دسته؛ غارهای طبیعی و غارهای دست کنده یا مصنوعی تقسیم می شود. از مهم ترین غارهای طبیعی ایران می توان: غار علیصدر، غار رودافشان، غار گنج کوه، غار کلماکره، غار کتله خور، غار سهولان، غار هوتو در بهشهر، غار دربند و غار آغ بلاغ مهمان را نام برد. نوع دیگر غارها، غارهای مصنوعی است که توسط بشر کنده شده که بیشتر به عنوان محل سکونت، پناهگاه، دژ نظامی و دفاعی، پرستشگاه، معدن و غیره ساخته شده است؛ مثل غارهای نیاسر، کرفتو، کوگان، قلعه جوق، اصله، چله خانه

غارهای طبیعی

غار علیصدر

غار علیصدر یکی از شگفت انگیزترین و منحصر به فردترین غار آبی قابل قایقرانی در جهان است که در ۷۵ کیلومتری شمال غربی شهر همدان و در ارتفاعات ساری قیه یا صخره زرد قرار گرفته است. زمین شناسان تاریخ پیدایش این غار را به دوره ژوراسیک از دوران دوم زمین شناسی نسبت می دهند. در کوه ساری قیه دو غار دیگر به نام های غار سراب و غار سوباشی وجود دارد و به نوشته منابع جغرافیایی؛ علاوه بر این که آب غار علیصدر از چشمه های زیرزمینی، ریزش مداوم آب از دیوار و سقف غار که از محل ریزش های جوی است، از غار سراب تامین می شود. غار توریستی علیصدر به علت داشتن گذرگاه های آبی و دریاچه های وسیع قابل قایقرانی بوده و آب دریاچه غار بدون بو و رنگ و فاقد حیات حیوانی است و به دلیل وجود املاح آهکی فراوان غیرقابل آشامیدن است.

غار رودافشان

غار رودافشان در دامنه شمالی دره رودافشان و ۶۲ کیلومتری شهر فیروزکوه در استان تهران واقع شده است. دهانه غار بسیار پهن و قوسی شکل و به طول ۱۲ متر و عرض ۴۰ متر است. سقف غار از قندیل های آهکی پوشیده شده و در کف آن چاله های وجود دارد که آبی زلال از درون صخره های سنگی آن بیرون می آید. این غار دارای سه تالار با ابعادی مختلف تشکیل شده است، به طوری که تالار آن با ابعاد تقریبی ۱۰۰ در ۸۰ و ارتفاع ۲۵ متر بزرگترین تالار شناخته شده در میان غارهای ایران است. غار رودافشان، دارای قسمت های مختلف دیدنی از جمله؛ سنگ چین باستانی، دالان بزرگ، معبد آناهیتا، استالاگمیت های مخروطی و به ویژه استالاگمیت هایی به شکل خرس است.

غار کتله خور

غار کتله خور، در ۱۵۵ کیلومتری استان زنجان و جزو غارهای طبیعی خشکی- آبی است که از نظر قدمت با غار علیصدر هم دوره است، ولی از نظر شکل و جنس تشکیل دهنده با هم متفاوتند. به طوری که غار علیصدر، به طور کامل آبی است در حالی که غار کتله خور خشکی- آبی است، همچنین از نظر خالصی آهک هم با هم فرق دارند. یکی از عجایب و زیبایی این غار تعداد طبقات آن است که تاکنون ۳ طبقه از آن کشف شده است. این غار از تونل های فرعی و استالاکتیت ها، استالاگمیت ها و ستون های زیادی ساخته شده و قندیل های مخروطی آویزان از سقف ها به علت داشتن ناخالصی ها، دارای تنوع رنگ بوده و آن هایی هم که ناخالصی نداشته و یا کمتر دارند به صورت بلورهای شیشه ای بسیار شفاف هستند.

غار کتله خور، به سه بخش فرهنگی، تفریحی و ورزشی تقسیم شده است. بخش ورزشی آن بیشتر مورد استفاده غارنوردان و صخره نوردان قرار می گیرد، بخش تفریحی غار که حدود ۲ کیلومتر مسیر مستقیم است، جهت بازدید عموم اختصاص یافته و بخش فرهنگی غار نیز در بخش جنوبی بوده و قسمت اصلی آن دالانی است طبیعی که به منظور برگزاری مراسم ها مورد استفاده قرار می گیرد.

غار سهولان

غار آبی سهولان که بعد از غار علیصدر همدان، دومین غار آبی ایران است در استان آذربایجان غربی و در ۴۳ کیلومتری جنوب شرق مهاباد و در مسیر جاده میان بر مهاباد به بوکان واقع شده است. این غار از دو بخش آبی دارای ۳ حوضچه ی به هم پیوسته و بخش خشکی تشکیل شده است. همچنین غار سهولان دو در اصلی دارد

که می توان از یکی وارد غار و از دیگر خارج شد و به هنگام ورود به آن می توان با قایق های کوچک مستقر در آن رفت و آمد و بازدید کرد

سهولان در زبان کردی به معنی یخبندان است. ساکنان بومی، غار سهولان را « کونه کوتر»، یعنی لانه کبوتر می نامند. در این غار، به جز کبوتر چاهی و خفاش هیچ موجود زنده دیگری وجود ندارد. سقف غار سهولان دارای قندیل هایی است که بعضی از آن شبیه موجودات زنده ای است که ساکنین محلی برای هر یک نام هایی چون: لاک پشت، فیل، هشت پا، خوشه انگور نهاده اند

غار کلماکره

غار کلماکره، از دسته غارهای طبیعی در دامنه کوه مهله است، که در استان لرستان و در ۱۵ کیلومتری شمال غربی شهرستان پلدختر واقع شده است. این غار آهکی از چهار تالار تشکیل شده که تالارهای سوم و چهارم آن از استالاکتیت ها و استالاکمیت ها تشکیل شده است. ارتفاع غار از سطح زمین ۶۵۰ متر است که دهانه آن به سمت دره عمیق باز شده است

آثار به دست آمده از غار کلماکره نشان از تمدن های تاریخی ایران به ویژه تمدن های پارسی و ساسانی است. موقعیت جغرافیایی، عدم دسترسی آسان به این غار و وجود دره های عمیق و شیب دار و نیز وجود فضای زیبا و ساختارهای طبیعی داخل غار، باعث شد بشر در گذشته از آن، به عنوان پناهگاه امن استفاده نماید

آثار به دست آمده: ماسک طلائی چهره انسانی، سه عدد گوش کوچک حیوان از جنس نقره، سه عدد گوش بزرگ حیوان از جنس نقره، دو عدد میله منحنی داسی شکل، سه قطعه شمش نقره، کاسه نقره یی طلاکوب منقوش شده به کتیبه ای بسیار ظریف به خط میخی ایلامی نو با عنوان «آمیریش شاه ساماتوره پسر تابالا»، ریتون بز نشسته با ترکیب طلا و نقره، ظرف گلدان تخم مرغی شکل، ظرف دسته دار با لوله ای ۱۱ سانتی

غار یخ مراد

غار یخ مراد در ۶۵ کیلومتری تهران چالوس و در نزدیکی روستای آزادبر و کهنه ده واقع شده است. این غار که متعلق به دوره دوم زمین شناسی است به علت داشتن بادگیر و هواکش های طبیعی دارای هوای فوق العاده سردی می باشد، به طوری که آب های موجود در غار منجمد شده و باعث به وجود آمدن قندیل های بزرگ یخی به صورت استالاکمیت شده است

غار یخ مراد که به باور اهالی منطقه مکان مقدسی برای طلب حاجت است دارای تونل، دهلیز، حفره و چاه های مختلفی است که از دیواره ها و کف های پوشیده از یخ تشکیل شده است و تنها بهترین زمان بازدید از این غار بی نظیر از اوایل اسفند تا اواخر اردیبهشت است، زیرا در طول تابستان و پاییز به علت خشکی هوا و عدم جریان آب یخ ها آب شده و از تعداد آن ها کاسته می شود

غار زینه گان

غار زینه گان یکی از غارهای منحصر به فرد و روباز ایران است که در جنوب شرق شهر صالح آباد در استان ایلام قرار گرفته است. این غار که در واقع در اثر جریان رودخانه ای کوچک در سال های متمادی فرسایش یافته و به صورت دالانی شکافته شده در داخل زمین به وجود آمده، دارای دهلیزهای آبگیر، قندیل های زیاد و آب های جاری فراوان است. از دیگر جاذبه های دیدنی این غار روباز می توان: وجود سرخس ها، جلبک ها، گل ها، گیاهان خودروی داخل غار، رنگ منحصر به فرد سنگ ها، پیچ و خم داخل غار را نام برد. به دلیل زیبایی خاص و طبیعت شگفت انگیز به غار بهشت معروف است.

غار قوری قلعه

غار قوری قلعه، بزرگترین غار آبی آسیا و طولانی ترین غار آبی ایران است که در کوه شاهو واقع در ۸۶ کیلومتری شهر کرمانشاه، در مسیر جاده پاره و شمال شهر جوانرود قرار گرفته است. زمین شناسان قدمت این غار را متعلق به اواخر دوران دوم زمین شناسی یعنی حدود ۶۵ میلیون سال پیش می دانند. گروهی از غارشناسان و جانور شناسان انگلیسی و فرانسوی در سال های ۱۳۵۵ و ۱۳۵۶، به دنبال یکسری تحقیقات و بررسی های خود توانستند حدود ۵۵۰ متر از این غار را کشف کنند. اما با تشکیل کمیته غارنوردی در کشور و بعد از ۵ سال تحقیق و مطالعه یک گروه غارشناس کرمانشاهی در سال ۱۳۶۸، یک هزار و ۳۴۰ متر از غار را در ۲ فاز شناسایی و نقشه برداری کردند.

فاز نخست غار ۵۰۰ متر طول دارد و به تالار کوهان شتر و مریم معروف است. در این تالارها قندیل های به شکل: نیم رخ شتر، کوهان شتر، مار، طوطی، کرکس، شیرسنگی، کاخ سفید، قلب، کشتی، برج پیزا، گل کلم، بابانوئل، مجسمه فردوسی و قندیلی مشابه تصویر حضرت مریم دیده می شود. فاز دوم غار که هزار متر طول دارد و به تالارهای نماز، بلور و تالار عروس معروف است، دارای زیباترین حوضچه های آبی جهان است. تالار نماز با ۲۲۰ متر طول و ۳ متر عرض در ۵۵۰ متری غار به شکل تونلی است که به تونل برزخ شهرت دارد البته این قسمت قابل بازدید عموم نمی باشد. در هزار متری غار، تالار بلور با حوضچه های فوق العاده قرار دارد. در این محوطه قندیل هایی به شکل پرده وجود دارد که با دست زدن به هر کدام از آن ها صدایی شبیه یکی از آلات موسیقی به گوش می رسد به همین دلیل این قسمت را تالار بتهوون نیز می نامند. سومین تالار، تالار عروس نامیده می شود که در عمق هزار و ۵۰۰ متری غار قرار گرفته است. جنس سنگ های این تالار از کریستال سفید و براق است. از سقف این تالار قندیل هایی شبیه میله خودکار از جنس رسوبات آهکی و کریستالی آویزان است.

در کنار زیبایی های وصف ناپذیر غار قوری قلعه، می توان به اهمیت تاریخی این غار نیز اشاره کرد. بدین معنی که باستان شناسان به دنبال کشف لوازمی نظیر: ۸ عدد قاشق و بشقاب، چهار عدد کوزه بزرگ، ۱ عدد کوزه کوچک که ۱۵ سکه از دوران یزدگرد سوم و اواخر ساسانی و نیز مجموعه ی سر انسان، متعقد به استفاده بشر از این غار در دوره های پیش از اسلام می باشند.

غار قوری قلعه از لحاظ زیست شناسی، محل زیست گونه نادری از خفاش ها به نام «موش گوشی» است. درجه

حرارت غار از ۷ درجه زیر صفر تا ۱۱ درجه بالای صفر متغییر است. رطوبت نسبی آن حدود ۸۹ درصد می باشد. در حال حاضر فقط ۵۰۰ متر از این غار آماده سازی و نورپردازی شده و قابل بازدید است. اثر طبیعی - ملی غار قوری قلعه در تاریخ ۲۵/۷/۱۳۸۰ طی مصوبه شماره ۲۰۲ شورای عالی محیط زیست به عنوان یکی از ۷ اثر طبیعی ملی ایران، به مجموعه مناطق تحت مدیریت سازمان پیوست.

غارهای مصنوعی یا دست کنده بشری

غار نیاسر

غار نیاسر یا غار رییس، یکی از غارهای شگفت انگیز دست کنده بشری و از عجایب و نوادر آثار باستانی کاشان به شمار می آید. براساس آثار به دست آمده، این غار حلقوی شکل، در حدود ۱۸۰۰ تا ۲۰۰۰ سال قبل در داخل کوه کرکس و بالای تپه های آهکی مشرف به نیاسر کاشان به منظور مقاصد آیینی و مذهبی، به شکل راهروها، دالان ها و تونل های سنگی پرپیچ و خم با هفت اتاق و با ابزارهای ابتدایی به نحوی استادانه کنده شده است. طول غار نیاسر حدود ۱۵۰ متر است و ارتفاع آن در ورودی غار حدود ۲ متر و در انتهای غار حدود نیم متر است. جنس دیواره های این غار از نوعی سنگ نرم شبیه ملات گچ و آهک تشکیل شده که در بیشتر نقاط نمناک است.

محققان معتقدند اتاقک های کوچکی که در بعضی از قسمت های غار نیاسر وجود دارد به احتمال زیاد به عنوان عبادتگاه ساخته شده و گذشتگان آن را به منظور دور شدن از هیاهوی مردم و گوشه نشینی جهت چله نشینی های خود بنا کرده اند.

آثار بدست آمده: ظروف سفالی کمی مربوط به دوران اشکانیان از این غار به دست آمده ولی بیشتر ظروف سفالی و مجسمه سنگی سر یک قوچ، متعلق به دوران ساسانیان است. همچنین از دوران سلجوقیان و ایلخانان ظروف و سکه هایی برجا مانده است.

غار کرفتو

غار کرفتو، جزو غارهای طبیعی - غارهای دست کنده انسان است. این غار که در ۷۰ کیلومتری شمال غرب دیواندره در استان کردستان واقع شده از نوع غارهای آهکی و طبیعی است به احتمال زیاد در دوران سوم زمین شناسی به وجود آمده است. غار کرفتو، همواره در دوره های مختلف شاهد سکونت اقوام بشری در خود بوده است. این غار در ۴ طبقه ساخته شده که دارای اتاق ها، راهروها و دالان های متعددی است که در میان دیگر غارهای دست ساخته بشری، کامل ترین غار مصنوعی شناخته شده است. در یکی از اتاق های طبقه سوم کتیبه ای به زبان یونانی با مضمون: «در این جا هراکلس سکونت دارد، باشد که پلیدی در آن راه نیابد»، وجود دارد. همچنین بر دیوارهای غار در بعضی از اتاق ها نقاشی های از حیوانات، انسان و گیاه کنده شده است. آثار بدست آمده: در کاوش های اطراف غار کرفتو، یک گورستان هزاره اول همراه با ظروف منقوش سفالی، ۷

مهره ی عقیق و آهکی کوچک و نیز سنجاق های مفرغی و گیره های موی سر مفرغی به دست آمده است. این قبرها که به شکل مستطیلی در دل سنگ های رسوبی سست و قابل انعطاف کنده شده دارای اجساد به صورت چمباتمه همراه با اشیا مفرغی و سفال های نقاشی شده، بود.

غار قلعه جوق

غار قلعه جوق، در انتهای شرقی استان همدان و سه کیلومتری روستای قلعه جوق واقع شده است، این روستا در واقع مرز شرقی همدان با اراک به شمار می رود. این غار در کوهی به نام قوزی قشلاق به وسیله بشر کنده شده که محققان تاریخ حفر آن را به دوره ساسانیان نسبت می دهند.

غار قلعه جوق، یکی از غارهای مهم دست کنده بشری است که دارای سه در ورودی نزدیک به هم است که با ارتفاع ۸ متر از سطح زمین بر دیواره صاف صخره ای حفر شده که تنها وسیله رسیدن به آن نردبان درختی است. غار مورد بحث دارای دالان ها و اتاق هایی به یک شکل و یک اندازه است و در جلوی یکی از تالارهای آن که به مساحت ۲۰ متر مربع می باشد و به منزله تالار غار محسوب می شود حوض کوچکی به عمق ۲۵ سانتی متری حفر شده و همین دقت خاص در ساخت این غار باعث شده، غار قلعه جوق یکی از شگفت انگیزترین صنایع باستانی به شمار آید.

غار کوگان

غار کوگان، در استان لرستان و در ۵۲ کیلومتری جنوب شرقی خرم آباد قرار گرفته است. این غار دست ساخته بشری که در روستای کوگان واقع شده، جزو غارهای چند طبقه ای است که دسترسی به آن خیلی سخت می باشد.

غار کوگان، به استناد سکه های یافت شده در اطراف آن به دوره اشکانیان تعلق دارد. دهانه غار از سطح زمین حدود ۵۰ متر است و ورودی غار که به سمت شمال باز می شود به صورت چهار گوش است. این غار به صورت دو طبقه با اتاق ها و فضاهای مرتبط تشکیل شده که طبقه اول آن چهار اتاق داشته و طبقه دوم با ارتفاعی حدود ۴۰ متر از کف طبقه اول فاصله دارد. براساس تحقیقات انجام شده غار کوگان به احتمال قوی برای پرستش میترا در آیین مهرپرستی ساخته شده است.

غار سنگ اشکن

غار سنگ اشکن یا غار سنگ تراشان، یکی از بزرگ ترین غارهای دست کند بشر است که در جنوب غربی

شهرستان جهرم در استان فارس قرار گرفته است. این غار توسط سنگ تراش های حدود ۱۵۰ تا ۲۰۰ سال پیش در در دل کوه به وجود آمده است. طول تقریبی این غار ۳۰۰ متر و عرض آن ۱۵۰ متر می باشد و ارتفاع آن نیز تا ۴ متر تخمین زده شده است. غار هم اکنون دارای ۱۲ مدخل ورودی است. در زمان های دور سنگ تراش ها که اقدام به برداشت سنگ می کردند، تنها هدفشان استخراج سنگ برای مصارف ساختمانی و امرار معاش بود. آنها هرگز تصور نمی کردند در آینده این تراش ها جزو جاذبه های گردشگری به شمار آید. آن ها در حین استخراج، ستون هایی را برای جلوگیری از تخریب کوه به جای گذاشته اند که در عمل همین ستون ها نیز زیبایی دو چندان به این غار داده است.

براساس شواهد و قراین موجود، سنگ های سفید آهکی و شکل پذیر این غار بیشتر برای مصارف نمای ساختمان ها، تزیین سردرب ها، سنگ فرش کف منازل، بقاع متبرکه و سایر بناهای مهم و حتی در شهر مجاور از جمله بناهای شیراز به ویژه در مسجد جامع عتیق و بیمارستان استفاده می شد. به همین دلیل سنگ تراش ها برای تامین سنگ های مورد مصرف اقدام به تراش سنگ های کوه مذکور کرده اند.

غار داش کسن

غار داش کسن یا معبد داش کسن، بنایی صخره ایی در ۱۵ کیلومتری جنوب شرقی شهر سلطانیه و در حاشیه روستای ویر در استان زنجان واقع شده است. براساس فرضیه ای، غارهای داش کسن که دارای سه غار نسبتاً عمیق در دل کوه می باشد، متعلق به دو دوره مختلف است. در دوره اول و در زمان حکومت ساسانیان، این غار نیاشگاه آیین مهرپرستی بود. البته از این دوره آثاری باقی نمانده است. دوره دوم که شامل نقش های اژدها، برگ مو و طرح های اسلیمی می باشد مربوط به دوران ایلخانان است. کنده کاری های به جای مانده بر روی این غارها، یادگار هنرمندان چینی است که به فرمان «الجایتو» از چین به ایران آمده بودند. در منابع تاریخی آمده است که این معبد پس از مرگ ارغون شاه، با کوشش الجای خاتون، خواهر سلطان محمد خدابنده ساخته شد ولی به پایان نرسید. نقش های اژدها که بر روی این صخره کنده شده دارای ۵ متر طول و یک و نیم متر عرض است که جزو بزرگ ترین نقش تزیینی معبد به شمار می رود. از دیگر نقش های تزیینی این معبد می توان به طاقچه هایی اشاره کرد که در ضلع شرقی و غربی معبد و در کنار نقش اژدها کنده شده اند. علاوه بر این نقش ها که توسط هنرمندان چینی خلق شده، وجود نقش های اسلیمی است که توسط هنرمندان مسلمان ایرانی در کنار هنر چینی خلق شده است و این خود بیانگر تاثیر متقابل فرهنگ و هنر ایرانی و چینی می باشد.

غار و معبد تاریخی داش کسن از سمت شمال به دشت سلطانیه و بنای تاریخی آرامگاه سلطان محمد خدابنده مشرف می شود. بنابراین می توان چنین گفت که، به نظر باستان شناسان، این غار و معبد متعلق به دوران قبل از اسلام است که در زمان ایلخانان نقوش نظیر اژدها بر آن اضافه شده است و این احتمال نیز وجود دارد که ایلخانان مغول «ارغون»، پیش از گرایش به دین اسلام، اقدام به ساخت این معبد کرده اند.

غارهای بینه لر یکی از غارهای بی نظیر دستکن بشر است که در ۲۶ کیلومتری جنوب شرق مشگین شهر در روستای متروک بنه لر و در ۶ کیلومتری مسیر شهر لاهرود به آب گرم شابیل واقع شده است. غارهای بینه لر مجموعه ایی از صدها غار در دل صخره های مشرف به منطقه سرسبز دره انار و رودخانه قره سو است که در دو یا سه طبقه توسط گذشتگان ما و به منظور سرپناهی مطمئن و ایمن در مقابل حوادث و بلایای طبیعی و غیر طبیعی ساخته شده است.

غارهای بینه لر با ساختاری ویژه دارای تالارهای وسیع، اتاقک های متصل و یا جدا در دیواره ایی عمودی و در قسمت شیب دار کوه کنده شده است. برخی از باستان شناسان قدمت آن را متعلق به دوران مادها و هخامنشیان می دانند و بعضی نیز به دوران سنگی نسبت می دهند.

اتاقک هایی در این غارها وجود دارد که در ورودی ندارد و فقط شامل یک پنجره کوچک است که به احتمال زیاد به عنوان در ورود و خروج نیز استفاده می شده و نوع کنده کاری طوری است که صرفا کاربرد نظامی و کشیکی داشته است. اما غارهایی که به عنوان محل سکونت انسان مورد استفاده قرار می گرفت دارای چند اتاق هستند. به طوری که با یک ورودی می توان به چند اتاق دسترسی داشت. براساس گفته کارشناسان غارهای یک طبقه برای زندگی افراد طبقه فقیر و فاقد چهارپا بوده است. اما غارهایی در دو طبقه کنده شده اند متعلق به افراد غنی می باشد که دارای احشام و چهارپا بودند. در تمامی غارهای دو طبقه در طبقه اول آخور دیده می شود. بنابراین طبقه اول غارها برای استفاده چهارپایان مورد استفاده قرار می گرفت و طبقه دو محل سکونت انسان ها بود. در کف طبقه دو شکافی به سمت طویل و وجود که احتمالا برای تردد انسان و سرکشی و یا دیدن حیوانات استفاده می شد. در بعضی از اتاق ها یک پنجره با فاصله تقریبی ۳۰ الی ۵۰ سانتی متر از کف غار وجود دارد زیر این پنجره ها نیز حفره های کم عمقی دیده می شود که به نظر کارشناسان احتمالا از این اتاق ها به عنوان آشپزخانه استفاده می شده است.

علاوه بر این غارهای دستکن که محل سکونت انسان ها بود، در قسمت دیگر رودخانه ها غارهایی وجود دارد که به گفته باستان شناسان محل دفن اجساد غارنشین ها بوده و ساکنین غارها، اجساد مردگان خود را در سمت دیگر رودخانه در غارها دفن می کردند. باید خاطرنشان کرد که دسترسی به این غارها بدون تجهیزات حرفه ایی غیر ممکن است.